

portat a la convicció que les úniques produccions lullianes que exerciren una real i forta influència sobre ella, foren exclusivament el *Llibre d'Amic e Amat* i algunes poesies o obres rimades». — J. M. i B.

Record a E. Allison Peers. — Després d'una llarga malaltia de cor, el professor E. Allison Peers ha mort (21 desembre 1952) a Liverpool, prop la Universitat on havia estat, des del 1921, professor d'espanyol, i després, a més a més, lector honorari de català i de portuguès. Són molts anys d'anar amunt i avall de Brownlow Hill, moltes generacions d'alumnes que han passat per les seves lliçons. Són, també, molts anys de treball d'investigació sobre temes hispànics. I és, així mateix, un llarg temps d'estudi i d'afecte per la cultura catalana.

Peers no se n'amagava pas d'aquesta afeció per Catalunya: la seva amistat mai no fou vergonyant. Al contrari, li plaïa de proclamar-la. Recordo que un dia, mentre conversàvem a l'Hotel Adelphi amb un conegut erudit castellà, vingut a Liverpool a donar unes conferències, Peers em digué: — M'heu de fer un article en català per al «Bulletin of Hispanic Studies» —. I, girant-se al seu col·lega madrileny, li aclarí: — Darrerament havíem alçat molt la bandera portuguesa; ara cal que alcem la catalana.

No hi ha dubte que la va aixecar, en el transcurs de la seva vida fecunda d'estudis, tant amb els seus escrits com amb la seva obra personal. I això és tant més valuós que Peers, que hom ha acusat de gasiu, no obtingué mai dels catalans cap compensació econòmica. Trobà, això sí, sempre, al nostre país un caliu d'amistat sincera.

Des dels seus treballs primerencs sobre Manuel de Cabanyes fins a l'article *Catalonia* de la «Chambers' Encyclopaedia» (1950) i les recensions publicades darrerament al seu «Bulletin» sobre llibres catalans, no deixà mai d'estudiar la nostra cultura.

Entre els seus treballs de catalanòfil, els dedicats a Ramon Llull formen un grup destacat. El període lullià de Peers és, sobretot, la tercera dècada d'aquest segle. Dins la seva bibliografia de la matèria prenen un relleu especial les seves excel·lents traduccions completes a l'anglès del *Blanquerna* (1926) i del *Llibre de meravelles* (inèdita; només publicat el *Llibre de les bèsties* l'any 1927) i *Ramon Llull: A biography* (1929). Després Peers estudià principalment els romàntics i els místics castellans, però mai no deixà de treballar sobre Llull (encara el 1946 publicava *Fool of Love*, un petit volum sobre la vida del mestre mallorquí, i l'any següent n'inclouia alguns fragments dins la petita antologia de místics europeus titulada *Behind that Wall*), ni de donar conferències de tema lullià, i fins a la seva mort mantingué un contacte amistós amb els nostres lullistes.

La bibliografia catalana de Peers comprèn també articles sobre temes d'actualitat i estudis geogràfics o descriptius.¹ Però la seva obra cabdal és *Catalonia Infelix* (1937). Aquest llibre ha contribuït, potser com cap altre, a la coneixença de Catalunya al món de parla anglesa. És un llibre molt documentat, tot i no ésser el més erudit dels seus llibres: hi ha — quin llibre n'està mancat? — punts discutibles. Té, però, al meu entendre, dues qualitats: no exclou la crítica sana i imparcial, però hi traspuja un gran afecte. És una mà allargada en uns moments ben difícils, un testimoniatge d'amistat patent en els mots lluminosos d'esperança amb què es clou el llibre. Em sembla que *Catalonia Infelix* serà, de tots els llibres de Peers, el que mantindrà més el seu interès, per a nosaltres i per a les generacions que seguiran.

A part dels seus escrits hi ha la tasca feta a la Universitat, de cara als alumnes, interessant-los per la cultura catalana. L'hispanisme, a la Gran Bretanya, ha tendit a comprendre l'estudi de totes les cultures de la Península Ibèrica. Peers ha estat un dels capdavanters més assenyalats d'aquesta tendència. La seva actuació ha culminat, en aquest sentit, amb la creació, l'any 1948, del lectorat de català a la School of Hispanic

1. Vegeu H. B. HALL, *E. Allison Peers: A Selective Bibliography*, «Bulletin of Hispanic Studies», XXX (1953), 12-20.

Studies, la qual cosa situa els estudis de la nostra llengua i la nostra cultura amb personalitat pròpia al costat dels de les altres dues cultures romàniques peninsulars.

L'obra de Peers com a catalanòfil té un valor estimable i el seu nom perdurarà en un lloc destacat entre els erudits estrangers que han estudiat la nostra cultura. Tanmateix, en analitzar la seva figura, allò que més ens atrau és la seva sincera amistat. La nostra erudició trobarà a faltar un col·laborador il·lustre. Els catalans que l'hem conegut, bé personalment, bé a través la seva obra, sentim, davant la mort d'E. Allison Peers, l'esgarrifança, el dol autèntic per la pèrdua d'un autèntic amic. — J. CARBONELL.

Estudis sobre Joan de Rocatallada. — La senyora Jeanne Bignami-Odier acaba de publicar un llibre,¹ dividit en tres parts, que s'ocupa de la biografia, les obres i la bibliografia de Joan de Rocatallada. La part més extensa és la segona, que comprèn més dels dos terços de l'estudi, i consisteix en una anàlisi dels escrits d'aquest visionari: el comentari a l'Oracle de Ciril *Liber secretorum eventuum*, el comentari a la profecia *Veh mundo in centum annis*, el *Liber Ostensor*, el *Vade mecum in tribulatione*, les lletres, etc. Cada una d'aquestes anàlisis va acompanyada d'una relació de les fonts esmentades per Rocatallada, amb llur identificació i indicació dels exemplars manuscrits o impresos que se'n coneixen. En les conclusions, Bignami-Odier s'ocupa de la influència de Joan de Rocatallada a Catalunya, especialment sobre Francesc Eiximenis. En la bibliografia esmenta obres recents d'autors catalans, relacionades amb el seu tema, com les de J. Carreras i Artau i el P. M. Batllori sobre Arnau de Vilanova, les de l'autor d'aquesta nota sobre profecies i sobre Francesc Eiximenis, i la molt coneguda del P. Pou i Martí, *Visionarios, beguinos y fraticelos catalanes*, que posa amplemet a contribució. — PÈRE BOHIGAS.

La «Divina Comèdia» en català. — L'Editorial Alpha ha publicat aquest any 1953 el tercer volum de *La Divina Comèdia* en la versió d'En Josep Maria de Sagarra, la qual ja havia estat estampada en edició de bibliòfil no fa gaires anys. Aquesta obra inicia les versions de «Clàssics de tots els temps» que la dita editorial es proposa de fer aparèixer, presentades en volums sobris i normalment assequibles. El gran poema de Dant havia estat traduït altres vegades a la nostra llengua: en el segle XV la posava en versos catalans N'Andreu Febrer; en el nostre comptem amb els trasllats d'En Verdaguer i Callís (1921, inacabat), i del marquès de Balanzó (1923-24). La versió d'En Verdaguer i Callís és en decasíl·labs blancs, les altres dues són en tercines com a l'original. La més notable diferència entre la recent traducció d'En Sagarra i les precedents es deu a la personalitat, tan acusada, del poeta que ha emprès l'obra. En efecte, mentre els altres traductors, des d'En Febrer, s'esforçaven per una fidelitat poc menys que literal al text toscà, o bé s'asservien a l'època essent volgudament arcaïtzants, el poeta d'avui ha fet ús, per a la seva versió, del seu riquíssim vocabulari i ha estat no menys fidel al seu gust personal. La pròpia força, indeclinable, li ha donat una major llibertat en alguns punts, compensada per una fluïdesa i un ritme viu que no havien assolit els predecessors. Recordem que J. M. de Sagarra ja havia començat la seva versió de *La Divina Comèdia* cap a l'any 1934; posteriorment l'ha refeta per complet. El treball d'ara contrasta els quatre intents anteriors (comptant-hi el propi) i té un valor de compendi: en una simple confrontació s'hi nota la tria de solucions que, tot i encertant les més indicades, ajuda a comprendre l'actitud del traductor davant les complexes dificultats del gran text amb què s'enfrontava: un afany de tornar-lo, en català, gràfic i realista, amb els tons de la sàtira, l'allegoria i la teologia apassionats, tal com Dant el concebé a la seva època. El text català va acompanyat de l'original a peu de plana, i duu, després de cada cant,

1. JEANNE BIGNAMI-ODIER, *Études sur Jean de Roquetaillade (Iohannes de Rupescissa)*. Paris, Librairie Philosophique J. Vrin, 1952. 282 pàgs.